

KOMUNISMUS A KOMUNISTICKÁ STRANA

Ivan Bauer

Žáci v jednotlivých úlohách analyzují dobové texty, srovnávají je, objasňují si základní pojmy související s komunismem a srpnovými událostmi 1968.

Dějepis

SŠ

Skupinová práce. Práce s obrázky, textem. Na základě práce s ukázkami si žáci udělají představu o příčinách, průběhu a důsledcích kolektivizace ve 30. letech na Ukrajině.

PRACOVNÍ LIST KURSU

A/ PROČTĚTE SI PEČLIVĚ OBĚ UKÁZKY. JSOU TO ÚRYVKY ZE DVOU ZAJÍMAVÝCH TEXTŮ. PAK TEPRVE ZAČNETE ŘEŠIT ÚKOLY K TEXTŮM

1..... „Heslem komunismu je vládnout a nikoli zachraňovat. Poslední slovo komunismu je moc a nikoli pomoc. Začal bych si komunismu hluboce vážit, kdyby přišel k dělníkovi a řekl mu počestně: „ Žádám od tebe něco, ale nic ti neslibuji. Žádám, abys byl u mne kusem, jednotkou, materiálem, jako jsi kusem a materiálem v továrně. Budeš poslouchat a mlčet, jako posloucháš a mlčíš v továrně. Zato jednou, až se vše změní, bude řád světa spravedlivější.“

..... Komunistický pesimism a zasmušilá nenávist jsou do takového proletáře uměle pumpovány. Tento import zoufalé pochmurnosti se nazývá výchova mas k revolučnosti nebo posilování třídního vědomí. Chudému, který má tak málo, berou ještě jeho primitivní radost ze života. To je první splátka za budoucí lepší svět.

.....Není totiž oběd nebo večeře, je jen plesnivá kůrka dělníkova nebo žranice pánů. Není střední teploty, je jen buržoazní chlad nebo revoluční oheň.

.....Nenávist, neznalost a zásadní nedůvěra, to je psychický svět komunismu. Přitom světu dnes není potřeba nenávisti, nýbrž vůle, ochoty, shody a spolupráce.

Věří – li komunismus, že zastřelit člověka odzadu není zločin, pak je tu něco, čemu nemohu rozumět, třeba se mi to říká po česku. Komunismus je pokus o mezinárodní nedorozumění. Je to pokus roztržít lidský svět na kusy, které k sobě nepatří a nemají si co říci.

.....Ale snad je ještě místo na holubici míru mezi vámi, nad vašimi hlavami anebo přímo shůry.“

K. Čapek : Proč nejsem komunistou
1924 – zkráceno

2..... „S nadějemi přijala většina národa program socialismu. Jeho řízení se však dostalo do rukou nepravým lidem. Nevadilo by tolik, že neměli dost státnických zkušeností, věcných znalostí ani filosofického vzdělání, kdyby aspoň měli víc obyčejné moudrosti a slušnosti, aby uměli vyslechnout mínění druhých a připustili své postupné vystřídání schopnějšími. Komunistická strana, která měla po válce velikou důvěru lidí, postupně ji vyměňovala za úřady, až je získala všechny a nic jiného už neměla.

..... Komunistická strana se změnila v mocenskou organizaci, jež nabyla velké přitažlivosti pro vládychtivé sobce, vypočítavé zbabělce a lidi se špatným svědomím.

.....Její spojení se státem vedlo k tomu, že ztratila výhodu odstupu od výkonné moci. Činnost státu neměla kritiku, parlament se odnaučil rokovat, vláda vládnout a ředitelé řídit.

.....Obracíme se na Vás v tomto okamžiku naděje, která je však dosud ohrožena. Trvalo několik měsíců, než mnozí z nás uvěřili, že mohou promluvit, mnozí nevěří ani teď. Ale promluvíli jsme už tak a tolik se odkryli, že svůj úmysl – zlidštit tento režim – musíme ještě dokončit. Jinak by odplata starých sil byla krutá.

Máme znovu možnost vzít do rukou naši společnou věc, která má pracovní název socialismus a dát jí tvar, který by lépe odpovídal naší kdysi dobré pověsti i dobrému mínění, které jsme o sobě původně měli.“

L. Vaculík : 2 000 slov
1968 – zkráceno

Otázky a úkoly:

1. Kolik let dělí obě ukázky?
2. Pro koho jsou oba texty určeny?
3. Myslíte, že některý z obou autorů je členem KSČ? Pokud ano, který?
4. Kdo odsuzuje komunismus jako směr a kdo kritizuje jen komunistickou stranu?

1. Podtrhněte cizí slova v obou textech a objasněte společně jejich význam.
2. Najděte a označte v prvním textu alespoň dva kontrasty.
3. Označte v obou textech špatné lidské vlastnosti.
4. Vyznačte v obou textech tu část, kde autoři mluví o násilí.

B/ Ta spojení jsou tak ustálená

PROLETÁŘSKÝ	ÚLOHA
SOUDRUŽSKÁ	OVZDUŠÍ
PŘÁTELSKÉ	LENINISMUS
VEDOUcí	KRITIKA
SOCIALISTICKÝ	INTERNACIONALISMUS
VARŠAVSKÁ	POVINNOST
DĚLNICKÝ	TÁBOR
MARXISMUS	KÁDR
BRATRSKÁ	SMLOUVA

C/ Takové obyčejné písmenko

S jako

soudruh, spojení, svoboda, sebevědomí, sebekritika
spolupráce, Státní bezpečnost, spravedlnost, strana,
soběstačnost, soutěž, soukromník,
Slámský, Smrkovský, Sekaninová, Svoboda.

D/ Trochu jiné desatero. Doplňte:

NE
NE
NE
NE . . .
NE

```

NE...
NE...
NE.....
NE.....
NE.....

```

E/ Co si asi říkali?

[illegible]

F/ Doplněte otázky reportéra. / Toto je autentický rozhovor s Anatolijem Percem, ruským vojákem, který se zúčastnil invaze vojsk VS v roce 1968. Rozhovor publikoval kyjevský deník Fakta a komentáře v roce 2002.
/ R = reportér, AP = Anatolij Perec

R:

AP: Na zdech byly nápisy jako Dubček – náš Lenin nebo Rusové odejděte, naše děti se Vás bojí. Pod tím byl třeba obrázek vojenské boty, která se chystá zašlápnout dítě. Bylo mi to divné.

AP: Byl jsem rozčilený, nepřičetný. Zabili mi kamaráda. Jen vykoukl z transportéru a bylo po něm. A já se ptal – proč? Vždyť nikomu nic neudělal. A tak jsem vytáhl kulomet a pálił. Kluci mě od něj museli odtrhnout.

AP: Většinou docházelo jen k slovním potyčkám. Mladí lidé nám vyčítali, že jsme všichni agitátoři a necháváme se zneužívat. A my na to, že nejsme žádní agitátoři, že až si to odsloužíme, vrátíme se domů, do fabrik a do kolchozů. Nejsme nepřátelé.

AP: Nesměli jsme si brát nic od obyvatelstva. Stávalo se také, že nám lidi dávali zkažené maso. Za neuposlechnutí rozkazu byla kulka.

AP: My ne, to Němci. Ti se chovali jako velcí páni. Třeba namalovali na ulici kolem sebe kruh, v tom kruhu stáli a hráli na harmoniku. Kdo kruh překročil, toho zastřelili.

AP: Byl jsem tu rok a osm měsíců, pak se to vše uklidnilo a já jel domů. Ale naši tu zůstali.

G/ Tabulka. Porovnejte

	1968	1989
PRVNÍ PROJEVY NESPOKOJENOSTI		
KULTURA		
VÝMĚNA FUNKCIONÁŘŮ KSČ		
PREZIDENT		
STRANA		
POŽADOVANÉ ZMĚNY		

H/ Politik znalý umění léčby. Pár vzpomínek na osobnost.

• Pamatuji si na jeho polovojenskou khaki bundu, ostře řezaný obličej s vystouplým nosem a na dýmku, kterou držel v prstech, i když zrovna nekouřil. Můj věk byl proti jeho tak poloviční, ale starý mi nepřipadal. Nevím už přesně, co tehdy říkal, ale vím, že mě to nepopudilo. To se nedá říct o každém šéfovi. On zkrátka nesypal moudra z rukávu a víc poslouchal, než mluvil. Byl veselý a vtipný a tajemnická židle z něj nestačila udělat funkcionáře. Měl hluboký hlas drsného trapera a já ani netušil, kolik nebezpečných výprav má už za sebou. On se tím nechlubil. Jen to z něj tiše vyzařovalo.

• Uplynula léta a ne všechna dobře, on byl v těch letech mnohokrát ponižován, neboť to byla klikatá léta socialistické výstavby. Nezatrpkl, vrátil se do svého bílého pláště, poněvadž soudil, že člověk má sloužit tomu, k čemu je povolán. Uspěl jako lékař i jako politik. On totiž jako lékař dělal politiku a jako politik léčil. Nebyl chirurg, byl internista. I v té politice.

• A ještě později byly zveřejněny Dva tisíce slov. Slovo bylo dva tisíce, lidí, kteří souhlasili, bylo mnohem víc. A vedoucí činitelé zpanikařili. Horkou kaši navařily Dva tisíce slov a nikomu z politiků se do ní nechtělo. Strana vybrala své osvědčené mluvčí, jenže oni se různě vymluvili a omluvili. Ví, že tehdy se měla vysílat nějaká beseda. A on byl jediný, kdo na ni přišel a čelil přesile novinářů a spisovatelů. Sám. Bez vášně, bez zloby. Říkal jen, co si myslí, a neschovával se za stranu. Nepřikazoval. Jen varoval před unáhlenými závěry.

• 17. srpna si nás novináře pozvali k besedě do Hrzánského paláce. Přišel jsem tam pozdě, poslouchal jsem ty řeči plné vzrušení, výčitek i pozdní lítosti a obviňování a tu jsem uslyšel zas ten hlas. Říkal, že náš život je tancem na hrotu meče a že osud téhle země visí na tenkém vlásku, který se může přetrhnout. Nemluvil nahlas, a přece získal pozornost všech.

• Když mu pak v Moskvě předložili protokol, četl dlouho a pozorně. Ostatní už měli tuhle ceremonii za sebou. Pak dočetl, zavrtěl hlavou a řekl: „To nemohu podepsat. To by byl konec Československa a nikdo z nás nemá právo podepisovat tak dalekosáhlé závazky.“

• Křičeli na něj, hrozili, nepovolil. Sundali ho z funkce, vyloučili, prošel kalvarií urážek a pomluv, nakonec ho svlékli i z bílého pláště. Zůstal stejný. Rozložitý, uvážlivý, klidný a jistý.

• Poprvé jsem ho viděl rozhořčeného poté, co se neznámí násilníci pokoušeli přepadnout v jeho bytě na Smetance jeho drobnou ženu Rivu. Naštěstí byl doma a útok překazil. Tehdy dostaly gorily jediný úkol – šířit strach. Z předloktí jeho ženy ještě nezmizelo namodralé číslo osvětimského tábora, on sám poznal fašismus všech barev a odrůd a teď se s ním setkal doma, před svým prahem. Násilím ho chtěli přinutit k odchodu ze země, vyštvať ho. A tehdy jsem v jeho očích viděl také smutek...

J/ Kalendář onoho roku

LEDEN	ÚNOR	BŘEZEN	DUBEN	KVĚTEN	ČERVEN

ČERVENEC	SRPEN	ZÁŘÍ	ŘÍJEN	LISTOPAD	PROSINEC